

Секція: Фінанси, гроші та кредит

Овсієнко В. В.

здобувач вищої освіти ВТЕІ КНТЕУ

Маршук Л. М.

асистент кафедри фінансів

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

м. Вінниця, Україна

ПОДАТКОВА СИСТЕМА В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. У статті розглянуто і досліджено найважливіші проблеми розвитку системи оподаткування України, а також виявлено основні шляхи їх вирішення; проаналізовано та визначено можливі напрямки реформування податкової системи України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В Україні дослідженням окремих питань оподаткування і найголовніших проблем реформування податкової системи України займаються відомі українські економісти, а саме М. Д. Білик, І. А. Золотко [1], О. Д. Василик [2], М. Я. Азаров [3], Л. В. Дикань [4], Т. С. Войшова, В. П. Вишневіський, А. М. Соколовська [5], Г. М. Фадєєва [6] та ін. Однак наявність великої кількості наукових праць так і не вирішило проблему. Податкова система України все ще далека від досконалої.

Мета дослідження: визначення та дослідження ролі та ефективності податкової системи України.

Виклад основного матеріалу. Система оподаткування в Україні істотно впливає на формування дохідної частини бюджетів всіх рівнів, які утворюють державну скарбницю країни. Податкова система, що діє в нашій країні, не сприяє ефективному розвитку українського суспільства. У зв'язку з цим виникає гостра потреба у реформуванні системи оподаткування в Україні.

На сьогодні у світовій економіці податки є основним джерелом надходження коштів до державного бюджету. Для економічного розвитку України необхідна стабільна система оподаткування, яка передбачає вигоду для платників, при дотриманні правил податкової дисципліни. Для забезпечення економічного зростання та створення соціально-політичної стабільності, в тому числі України, як учасниці світової геополітики, необхідна цілісність та збалансованість державної податкової системи [8, с. 142-144].

Податкова система відіграє дуже важливу роль у функціонуванні нашої країни, адже податки встановлюються для утримання державних структур і для забезпечення виконання ними відповідних функцій – управління, оборонної, соціальної, економічної та ін. Відсутність податків паралізує фінансову систему в цілому, тобто робить її недієздатною. З огляду на останні дослідження та наукові роботи, присвячені цій темі, можна виділити основні загальні проблеми.

По-перше, неправильне тлумачення й необізнаність населення щодо податкової системи та необхідність сплати податків у цілому.

По-друге, ухилення від сплати податків до державного бюджету шляхом створення фіктивних підприємств, підробки різного роду документації та бухгалтерської звітності, відсутність реєстрації діяльності потенційних платників податків тощо.

По-третє, відсутність інформативної бази для населення щодо цілей, ролі та ефективності державної податкової системи.

По-четверте, втрата частини надходжень коштів до державного бюджету.

По-п'яте, це деякі проблеми у самій системі оподаткування, а саме: ліквідація другорядних у фінансовому плані податків, пошук альтернативних об'єктів оподаткування, реформування окремих податків тощо [9, с. 242-243].

Дослідження Світового банку і аудиторської компанії «Price Water House Coopers» показують, що податкова система України залишається однією з найгірших у світі вже як мінімум протягом останніх шести років. На 2012 рік України займає передостаннє місце серед 183 проаналізованих країн, а саме 181 місце – третє найгірше місце у світі. Гірші рейтинги у Республіки Конго (182-ге місце) і Венесуели (183-тє місце). В Україні кількість податкових платежів на рік склала 135 видів, що є найгіршим показником у світі. На виконання всіх процедур, пов'язаних зі сплатою податкових платежів, витрачається 657 годин у рік, з огляду на те що на сплату податків у світі витрачається в середньому 277 години на рік. Україна стабільно займає дев'яту найгіршу позицію у світі протягом останніх років. У рейтингу загального податкового навантаження Україна зайняла 152 місце серед 183 країн з показником 57,1 % сукупної податкової ставки, в середньому у світі цей показник на 2012 рік склав 44,8 % [7].

Експерти Міжнародної фінансової корпорації у своєму дослідженні «The Costs of Tax Compliance in Ukraine» відмічають, що на адміністрування податків український бізнес щорічно витрачає більше 4 млрд. гривень. Так, у період з 2007 по 2009 роки приватний бізнес, окрім сплати безпосередньо податків та зборів, передбачених законодавством, витратив ще як мінімум 7,8 млрд. гривень на заходи, пов'язані з їх адмініструванням, що становить приблизно 1% ВВП України за 2007 рік. Дисбаланс податкової системи України створюють нерівномірні податкові навантаження та, як результат, призводять до збільшення тіньового сектору економіки, ухиленню від оподаткування, зменшенню податкових надходжень [11].

Податкова система може вважатися ефективною за двох умов: коли фінансово забезпечується виконання функцій держави і коли достатньо виконуються основні принципи оподаткування. Якщо зробити аналіз того.

як досягаються цілі нинішньою податковою системою, можна дійти висновку про її недостатню ефективність.

Характеристика податкової системи буде неповною, якщо не встановити її місця у фінансовій системі взагалі. У структурі фінансової системи чотири сфери: фінанси суб'єктів господарювання, державні фінанси, міжнародні фінанси, фінансовий ринок. У структурі державних фінансів чотири ланки: державний бюджет, фонди цільового призначення, державний кредит, фінанси державного сектора. Як бачимо, податки не виділяються в окрему складову фінансової системи, мабуть, тут мається на увазі, що вони перебувають у складі державного бюджету як його доходна частина. Податки мають розглядатись як підсистема фінансової системи, оскільки з організаційної точки зору вони специфічні у порівнянні з державним бюджетом і державними фінансами [10, с. 84].

Висновки. З наведеного вище, можна зробити висновок, що податкова система країни є продуктом не лише економічного, а й політичного розвитку суспільства. Вона віддзеркалює інтереси різних суспільних груп та політичних партій і становить результат консенсусу, до якого прийшли ці сили в процесі ухвалення податкових законопроектів. На наш погляд процес структуризації суспільства і парламенту в Україні ще не завершився, і досягнення консенсусу є проблематичним. Роль державної податкової системи важко переоцінити, адже кошти, які надходять до бюджету ідуть на утримання армії, медицини, освіти, державних пенсійних фондів та на виконання економічних та соціальних програм тощо.

Література:

1. Білик, М. Д. Податкова система України [Текст] : навч.-метод. посіб. для самост. вивчення дисципліни / М. Д. Білик, І. А. Золотко. – К. : КНЕУ, 2000. – 190 с. – ISBN 966-574-178-0.

2. Василик, О. Д. Податкова система України [Текст]: навч. посіб.: для студ. екон. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Василик ; Українська держ. фінансова академія. – К.: ВАТ «Поліграфкнига», 2004. – С. 447-450. – ISBN 966-530-175-6.
3. Азаров, М. Я. Податкова політика в Україні: проблеми та реалії [Текст] / М. Я. Азаров // Вісник податкової служби України. – 2006. – №10. – С. 51-53.
4. Дикань, Л.В. Податкова система: навчальний посібник [Текст] / Л. В. Дикань, Т. С. Воїшова. – Х.: ХДЕУ, 2003. – 80 с.
5. Соколовська, А. М. Податкова система держави: теорія і практика становлення [Текст]: монографія / А.М Соколовська. – К. : Вид-во «Знання-Прес», 2004. – 454 с.
6. Фадеева, Г. М. Аналіз сучасного стану податкової системи України та шляхи її удосконалення [Текст] / Г. М. Фадеева, О. Ю. Гладкова // Економічний простір. – 2008. – № 12/2. – С. 144–149.
7. Закон України “Про систему оподаткування” від 18.02.1997 р.
8. Крисоватий А.І., Десятинюк О.М. Податкова система: Навчальний посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 255 с.
9. Піхоцький В. Основні засади формування податкової політики в Україні на сучасному етапі // Економіка, фінанси, право.– 2004. – № 4. – 552 с.
10. Податкова система держави: теорія і практика становлення– К.: Знання – Прес, 2004. – 141 с.
11. www.minfin.gov.ua